

עט ואתיקה

חידושים, הנחות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 32 ■ השון תשנ"ד ■ אוקטובר 1993

יצא לאור ע"י ועדת האתיקה שליד נדח מחת"א בלשכת עורכי הדין

המערכת: דיגאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברים יקרים,

אדם להיות מיוצג ע"י עורך דין וכן פוגע בעקרון חופש העיסוק, ועל כן הם תובעים את ביטולו. בהיות העתירה תלויה ועומדת, לא אכנס לניתוח היעונוים הנ"ל ולטיעוני הנגד. אין ספק שהמדובר בנושא בעל חשיבות רבה במערכת יחסי עו"ד-לקוח, ולשני הצדדים יש עניין רב בהחלטה שתיתן.

בברכה,

עמוס נצר, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

כלל 27 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו - 1986 העוסק בקבלת עניין שבטיפולו של אחר, הוא אחד הנושאים המעסיקים רבות את ועדת האתיקה המחוזית בעבודתה השוטפת.

הכלל הזה קובע, כידוע, את סמכותו של הוועד המחוזי להעניק היתר לעורך-דין לטפל בעניין של לקוח, כאשר עורך הדין שטיפול בו קודם לכן מסרב לשחרר את התיק בשל תביעת או דרישות כספיות שיש לו מן הלקוח. מתן ההיתר ע"י הוועד מותנה, על-פי כלל זה, בהסכמת הלקוח להעביר את המחלוקת לבוררות מטעם הוועד המחוזי ובהפקדת ערובה מתאימה להבטחת הדרישות הכספיות של עורך הדין הראשון, אם ימצא הבורר כי הן מוצדקות, במלואן או בחלקן.

למעשה, כלל 27 הנ"ל עיגן בכתובים נוהג שהיה קיים עוד בטרם חקיקתו, ב-1986, ואשר נועד לפתור באופן מהיר מחלוקת בין לקוח לעורך דינו, מבלי שהדבר יפגע לא באינטרס של הלקוח לקבלת ייצוג חליפי מהיר, ולא באינטרס של עורך הדין להבטחת שכר טירחתו.

הסטטיסטיקה של השנים האחרונות מלמדת כי מדי שנה הגיעו לוועדת האתיקה - אשר הוסמכה ע"י ועד המחוזי לטפל בנושא - מעל מאה פניות של לקוחות שביקשו את התערבותו לשחרור תיקיהם, לאחר שנתגלו מחלוקות כספיות בינם לבין עורכי הדין שטיפולו בענייניהם.

לא למותר לציין, כי ברוב רובם של המקרים נפתרה המחלוקת בהליך בוררות מהיר, ע"י בורר שמונה מטעם הוועדה, וזאת לשביעת רצונם הן של הלקוחות והן של עורכי הדין.

לפני שבועות אחדים הוגשה לבג"צ עתירה נגד הלשכה ע"י מספר עותרים ובהם האגודה לזכויות האזרח. לטענתם, כלל 27 הנ"ל פוגע בזכותו של

פסק-דין משמעותי

ייצוג חברת גבייה

מהווה התנהגות שאינה

הולמת עורך דין

העובדות: בבית הדין המשמעתי המחוזי בבאר שבע הוגשה קובלנה כנגד עורך-דין ובה יוחסה לו עבירה בניגוד לסעיף 316(3) לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 - התנהגות שאינה הולמת עורך דין - וזאת בגין מתן שירותים משפטיים לחברת גבייה.

ב"כ הקובל טען בבית הדין כי הנאשם קיבל על עצמו לטפל בשם חברת הגבייה בגביית ציקים של חייבים, כאשר פעולה זו נאסרה ע"י הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין, והודעה בעניין זה פורסמה בבטאון הלשכה.

הנאשם מצדו טען, כי לא ידע שהוא מייצג אנשים שעוסקים בגביית חובות בדרך עיסוק, וכי בעת שקיבל לטיפולו את הציקים לצורך גבייה סבר כי המדובר בציקים אישיים של לקוחותיו.

טענה זו נדחתה ע"י בית הדין, אשר קבע לאור חומר הראיות, כי אין ספק שהנאשם העניק שירותים משפטיים לאנשים שדרך עיסוקם גביית

חובות. העובדה שהצ'קים הוסבו על שם חברת הגבייה ע"י הנפרע, כדי להעניק לה מעמד של אוזו בצ'קים, אינה משנה כהוא זה, היות שהנאשם ידע כי מדובר באחזיה "פורמלית" בלבד, כלשונו, וכי ההסבה נעשתה כדי לאפשר לחברת הגבייה להגיש בשמו הוא את הבקשות לביצוע של הצ'קים, שכן ללא הסב כאמור אין לחברת הגבייה כל מעמד בתיק ההוצאה"פ.

בית הדין המחוזי החליט להרשיע את הנאשם בעבירה של התנהגות בלתי הולמת, אף שהגיע למסקנה כי להחלטת הוועד המרכזי בעניין איסור מתן שירותים משפטיים לחברות גבייה, אין תוקף מחייב כל עוד לא עוגנה בכללים, מה גם שלא ניתן לקבוע שאמנם החלטה זו הגיעה לידיעת הנאשם. את הרשעתו ביסס בית הדין על כך שפעולת חברת הגבייה מהווה הסגת גבול המקצוע של עריכת הדין, עפ"י סעיף 20 לחוק, ועל כן סיוע הנאשם לפעולת החברה מהווה התנהגות בלתי הולמת.

בית הדין התחשב בעברו הנקי של הנאשם וגזר עליו עונש של שלושה חודשי השעיה על תנאי ותשלום הוצאות ללשכה בסך 2000 ש"ח.

עורך הדין ערער לבית הדין המשמעתי הארצי על עצם הרשעתו, ואילו ב"כ הקובל הגיש ערעור על קולת העונש שנפסק לנאשם.

החלטת בית הדין המשמעתי הארצי: פסק דינו של בית הדין הארצי נסוב סביב שתי שאלות מרכזיות: א. מה מעמדן המשפטי של המלצות הוועד המרכזי של הלשכה ומה נפקותן לאחר שהובאו לידיעת ציבור עורכי הדין? ב. האם ייצוג חברת גבייה הוא עבירה בניגוד לסעיף 361 לחוק לשכת עורכי הדין?

"באשר לשאלה הראשונה, דעתנו היא כי קיים ספק עד כמה ההמלצות עשויות לחייב את חברי הלשכה, וזה בהנחה שפורסמו והגיעו לידיעת כל החברים. הספק נובע מכך, שסעיף 109 לחוק לשכת עורכי הדין קובע את הדרך והאופן שבו הכללים הופכים למחייבים, ובין השאר נדרש אישור השר הממונה, דהיינו שר המשפטים. אין ספק, כי אותן המלצות שאנו מאמצים את רוחן ומהותן, טרם עברו אותם הליכים הקבועים בחוק. ומכיוון שאין בחוק ובכללים יכולת ודרך להכיר בהמלצות כמחייבות, גם אנו לא מצאנו דרך לכך. בנוסף יש לציין, שקיים ספק ניכר אם ההמלצות אומנם הגיעו לכל חברי הלשכה, ומכיוון שההנחה בדבר אידיעת החוק אינה פוטרת אינה חלה, הרי שלא נוכל להניח, שכל ציבור עורכי הדין ידע על ההמלצה, ולכן עליו לפעול לפיה, מכאן אותו פרסום שהובא לידיעתנו וסומן ב-ק/14.

"נראה לנו שזו גם רוח הדברים כפי שבאה לידי

ביטוי ב-ק/14. שם נאמר במפורש כי הלשכה ממליצה על תקוני חקיקה למניעת פעילותן של חברות גבייה, וכי החלטות המועצה הארצית ייכנסו לתוקף לאחר השלמת הליכי החקיקה הדרושים. (וראה גם ע.א. 825/88 ארגון שחקני הכדורגל נ. התאחדות הכדורגל - פד"י, מ"ה עמ' 89). אשר על כן אנו סבורים כי השאלה האם ייצוג חברות הגבייה מהווה עבירה, לא תקום או תיפול מכח פרסום ההמלצות כאמור, באשר אין הן נכנסות בגדר כללים ולכן לא יהיו עבירה על סעיף 61(2).

"מכאן אנו עוברים לשאלה השנייה והיא: האם ייצוג חברת גבייה, היא עבירה בניגוד לסעיף 61(3) לחוק? הגענו למסקנה, כי ייצוג חברת גבייה, אמנם מהווה עבירה בניגוד לסעיף 61(3) לחוק. מאמצים אנו את קביעת אב ביה"ד קמא, לפיה חברת גבייה מטבע ברייתה פולשת בעיסוקיה לתחום שיוחד לפעולת עורכי הדין, מכאן סעיף 20 לחוק, שהרי תחום הוצאה לפועל הוא בטיפול עו"ד בלבד.

"מסקנה זו תואמת למעשה את המלצת הוועד המרכזי המביאה לידי ביטוי הלכי רוח השוררים בציבור עוה"ד, כפי שנדונו במסודות הגבוהים של הלשכה. בעמנו אנו יושבים, ונוכחנו לדעת ולראות חברות גבייה הצצות כפטריות לאחר הגשם ודרכי גביית החובות באמצעותן לא אחת היו באלימות, הפחדה ואיומים ותוך ביצוע עבירות פליליות ואחרות. עלינו, כלשכת עוה"ד, להרתם למאמץ ולהביא לידי כך, שגביית חובות, עד כמה שקשה היא ומייגעת, תיעשה רק באמצעים חוקיים. לכן, עלינו לחקיק וללא לאפשר ייצוג משפטי לחברות גבייה, שהרי אין אנו מסוגלים ואין לנו היכולת לפקח על אופן ביצוע גביית החובות. מכאן שעשויים אנו לחטוא ולייצג עבריינים בכח ובפועל, שדרכי גביית החובות שהם נוקטים פסולות, ואנו נעניק למעשיהם לגיטימציה ע"י סיוע משפטי בלשכת ההוצאה לפועל.

אשר על כן, אנו קובעים - לאחר שנתנו דעתנו לתגובותיו השונות של המערער באשר לידיעתו בדבר ייצוג חברת גבייה, למהות העניין ונסיבותיו, כי התנהגות המערער הינה התנהגות שאינה הולמת עו"ד ומהווה עבירה בניגוד לסעיף 61(3) לחוק. זאת אנו קובעים מכח הסמכות הטבועה המוענקת בחוק לביה"ד המשמעתי, כפי שנאמר בעל"ע 9/89 עו"ד רמי יובל נ' הוועד המחוזי של לשכת עורכי הדין (פד"י מ"ד (1) 705). "בתיה"ד משמעתיים הם המופקדים על שמירת כללי האתיקה ההולמת ע"י עורכי הדין. פסיקתם בשאלה מהי התנהגות שאינה הולמת עו"ד, יש בה - בכפוף להתערבות במקרים מתאימים ע"י בימ"ש זה - להתוות את גבולות

המותר והאסור, ההולם ושאינו הולם בהתנהגותו של עו"ד. באין דבר חקיקה, שיתן מענה לכל מקרה או התנהגות של עו"ד, אם מותר הוא או אסור, יש חשיבות רבה לקביעותיהם של בתיה"ד המשמעתיים במקרים המובאים בפניהם, קביעות אשר יש בהן יציקת תוכן וקביעת נורמות בדבר ההתנהגות הראויה של עו"ד "נראה בענין זה דבריו של השופט ברנזון בעל"ע 679 (1), 682; עלי"ע 19/86 פלוני נ. ועד מחוז תל אביב - פד"י מ"א (3), 324, 327.

בית הדין הארצי החליט, איפוא, לדחות הן את ערעור עורך הדין על הרשעתו והן את ערעור ב"כ הקובל על קולת העונש.

(בד"א 54,60/92, בהרכב: עו"ד זאב הרטבי א-ב"ד, עו"ד ליה לב-און וע"ד מיכאל קמפינסקי, פס"ד מיום 4.8.93).

הערת המערכת: על פסק דין זה הוגש ע"י עורך הדין ערעור לבית המשפט העליון.

עו"ד והצד-שכנגד עו"ד אינו חייב בפרשנות הסכם-פשרה שהוא היה צד לניסוחו

העובדות: בפנייה לוועדת האתיקה כותב עורך דין: "ייצגתי לקוח בתביעה שהגיש לבית-משפט כנגד בעל דינו. במסגרת ההליך המשפטי נוהל מו"מ לפשרה, אשר מצא את ביטויו בהסכם פשרה כתוב שנוסח על-ידי ועל-ידי ב"כ הצד שכנגד. הסכם הפשרה הוגש לאישור וקיבל תוקף של פס"ד. כשלב מסוים חדלתי מלייצג את הלקוח והטיפול בעניינו הועבר על-ידי לעורך-דין אחר.

עורך-הדין החדש פנה בדרישות מסויימות אל הצד שכנגד על-פי הנחיות לקוחו לשעבר. בעקבות דרישות אלו פנה אלי בא-כוח הצד שכנגד בטענה כי הפרשנות הניתנת להסכם (שקיבל תוקף של פס"ד) עומדת בסתירה להבנות שהושגו לדעתו במהלך המו"מ שנוהל בינו לביני קודם לחתימת הסכם הפשרה. הוא דרש ממני לאשר את הנתען על-ידו, ואם אסרב לפעולת כן מיוזמתי, ידאג להזמיני לחקירה במסגרת הליך משפטי.

"פניתי בעקבות כך ללקוח לשעבר ונמסר לי חד-משמעי כי הנושא מצוי כיום בטיפולו של עו"ד אחר ואל לי לפעול באופן שיש בו כדי לפגוע בטובתו, מה עוד שאת המו"מ ניהלתי בשמו ובעבורו כחלק מפעולת הייצוג, ומכאן שנאסר עלי לפעול עצמאית שלא על-פי הוראותיו. נשאלת

השאלה, האם להשיב לפניית הצד שכנגד בניגוד להוראות הלקוח (ואין נפקא מינה אם התשובה חיובית או שלילית) ואם לא - כיצד עלי לנהוג אם אוזמן לעדות בבית-משפט?"

חות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, הסכם פשרה, מצעם טבעו, מנוסח ע"י ב"כ שני הצדדים ולכן אינו יכול להיות חסוי. עורך דין שהיה שותף לניסוח הסכם כזה, אינו חייב בפרשנותו, שכן זהו תפקיד של בית המשפט לפרש מסמכים. אם עורך הדין הפונה יוזמן להעיד בבית-המשפט מטעם הצד-שכנגד של לקוחו לשעבר, עליו להעיד על העובדות בלבד ללא כל פרשנות. (6806)

עו"ד ועמיתו למקצוע האיסור להקליט עו"ד עמית שלא בידיעתו - חל גם על עובדי משרדו של העמית

העובדות: עורך דין שוחח עם פקידה במשרד של עמיתו למקצוע והקליט את השיחה שלא בידיעתה. הפקידה פנתה בתלונה ללשכה, בטענה, כי האיסור שחל על עורך דין להקליט את עמיתו שלא בידיעתו, חל גם על עובדי משרדו של עורך דין, שהם חלק בלתי נפרד ממנו, ומכאן שעורך-הדין שהקליטה בסתר עבר עבירה אתית.

החלטת ועדת האתיקה: הטיפול בתלונה זו הועבר לוועדת האתיקה הארצית על מנת לקבוע הלכה עקרונית בנושא. הוועדה היתה בדעה כי עובדי משרדו של עורך דין, ובכלל זה מתמחים ופקידות, הם בבחינת זרועו הארוכה של עורך הדין, ולראייה כלל 20 לכללי האתיקה המקצועית דן במפורש בסודיות סודיות בידי העובדים. וזו לשונו: "עורך דין יעמיד את העובדים בשירותו על חובתם לשמור על סודיות העניינים המגיעים לידיעתם במהלך עבודתם."

לאור זאת הוועדה היתה סבורה כי יש לתת פרשנות רחבה לסעיף 22 לכללי האתיקה המקצועית ולהחילו גם על פקידות ומתמחים במשרד עורך דין. וזו לשון בסעיף:

- (א) לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עם עורך דין אחר. אלא בידיעתם.
- (ב) עורך דין המקליט ריון בבית המשפט יזייע על כך לבית המשפט.
- (ג) לא יעשה עורך רין שימוש בהקלטה שנועשהתה חן הפרח סעיף זה. (את/91/43)

עו"ד ומשרדו

עו"ד אינו רשאי לציין על נייר מכתבים שלו שם של מי שאינו עורך-דין בישראל

העובדות: משרד עורכי דין משתמש בנייר-מכתבים עליו מצויין, בין השאר, שמו של אדם שאינו בעל רשיון לעריכת דין בישראל ולצידו התואר "יועץ משפטי לענייני ברית המועצות". בעקבות תלונה שהגיעה על כך ללשכה, הועבר הנושא להכרעת ועדת האתיקה הארצית.

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, עורך דין ישראלי אינו רשאי לכלול בנייר המכתבים שלו את שמו של מי שאינו מורשה לעריכת דין בישראל ולציין שהוא יועץ. הוועדה סבורה כי במעשה כזה יש עבירה הן על סעיף 58 לחוק לשכת עורכי הדין תשמ"א-1961, האוסר על עורך דין לעסוק במקצועו בשותפות עם מי שאינו עורך דין, או לשתפו בהכנסותיו, וכן עבירה על כלל 7 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו - 1986, אשר קובע את הפרטים המותרים לציין על נייר מכתבים של עורך דין. (את/91/45)

ניגוד עניינים

עו"ד אינו רשאי לייצג

צד בעניין שבו הוא

שימש קודם לכן כמפטר

העובדות: עורך דין שימש כיועץ משפטי של חברה במשך תקופה של מספר חודשים. לימים, לאחר שסיים קשריו עם החברה, פנה אליו אחד השותפים בחברה וביקש את עזרתו ביישוב מחלוקת שנתגלעה בינו לבין שותף אחר. עורך הדין זימן את השניים למשרדו וניסה לגרום ליישוב חילוקי הדעות. משלא נסתייע הדבר ושני השותפים לא הגיעו לידי הבנה, הגיש עורך הדין תביעה כספית בשם לקוחו, שותף א', כנגד שותף ב'.

הנתבע פנה לוועדת האתיקה בשאלה, האם היה רשאי עורך הדין לייצג את התובע בתביעה נגדו, לאחר שקודם ניסה, כאדם נייטרלי, ליישב את הסכסוך ביניהם במשרדו.

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, עורך דין מנוע מלייצג צד כלשהו כנגד צד שני בעניין שבו הוא ניסה, קודם לכן, כאדם נייטרלי, לפשר בין הצדדים. (8376)

עו"ד ולקוחו

עו"ד המבקר לקוחו בבית-סוהר אינו רשאי להעביר לידי כספים ואסימונים שלא בהיתר

העובדות: כספים ואסימונים מהווים חפץ האסור בהחזקה בידי אסיר. העברת חפצים אסורים לידי אסירים מהווה עבירה על סעיף 52 לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש) התשל"ב-1971. היועץ המשפטי של שירות בתי הסוהר פנה בתלונה ללשכה, ולפיה נהגים עורכי דין המבקרים את לקוחותיהם בבית הסוהר להעביר להם כספים ואסימונים בניגוד להוראות.

החלטת ועדת האתיקה: ועדת האתיקה הארצית שדנה בנושא קבעה כי עורך דין המבקש להעביר ללקוחו זעת ביקור בבית סוהר חפץ אסור, חייב לעשות זאת דרך מנגנון בית הסוהר, שאם לא כן יש במעשה משום התנהגות לא הולמת מצד עורך הדין. (את/92/34)

עיסוקים אסורים

עו"ד רשאי לייצג ספורטאים

במו"מ עם קבוצות ספורט -

אך לא לשמש כסוכנם

העובדות: באחרונה הולכת ומתרבה התופעה של עורכי דין אשר מקבלים יפוי-כוח משחקני כדורגל ומספורטאים אחרים, ומייצגים אותם במשא ומתן מסחרי כללי קבוצות הספורט וגורמים אחרים בענף. לכאורה, אותם עורכי דין פועלים כ"סוכני שחקנים" לכל דבר ועניין. האם פעילות כזו מותרת, או שיש בה משום עבירה משמעותית? - כותב עורך דין בפנייה לוועדת האתיקה.

חוות דעת ועדת האתיקה: לדעת הוועדה, אין כל מניעה שעורך דין ייצג ספורטאי שהוא לקוחו במשא ומתן עם קבוצה המבקשת לצרף אותו לשורותיה, כאשר המדובר בדרך כלל בהתקשרות המעוגנת בחוזה ויש לה היבטים משפטיים לכל דבר ועניין, כמו בכל מו"מ לקראת כריתת חוזה.

עם זאת הוועדה רואה לנכון להדגיש, שאם עורך הדין פועל כ"סוכן" של אותו ספורטאי, הרי המדובר בכעין פעולת תיווך, הכרוכה בדרך כלל בתשלום אחוזים מה"עיסקה", ואז הדבר אסור, בהתאם לכללי לשכת עורכי הדין (איסור עיסוק בתיווך) תשל"א-1974. (6057)